

244 MILYEN LESZ az Országos Széchényi Könyvtár új otthona a Budavári Palotában

A Magyar Népköztársaság Nemzeti Könyvtára, az Országos Széchényi Könyvtár a Gazdasági Bizottság határozata alapján a Budavári Palota krisztinavárosi épületében és a Szent György téren létesítendő »pótépületben« kerül elhelyezésre. A palotakomplexumban kialakuló kultúrcentrum egyik legfontosabb intézménye lesz a Nemzeti Könyvtár, amelynek továbbfejlesztését, gyarapodását a szakértői becslések szerint itt 50 évre biztosítják.

A Széchényi Ferenc által 1802-ben alapított Nemzeti Könyvtár kezdetől fogva elhelyezési gondokkal küzdött. A Sopron megyei cenki Széchényi-kastélyból 1803-ban hozták fel Pestre, ahol először

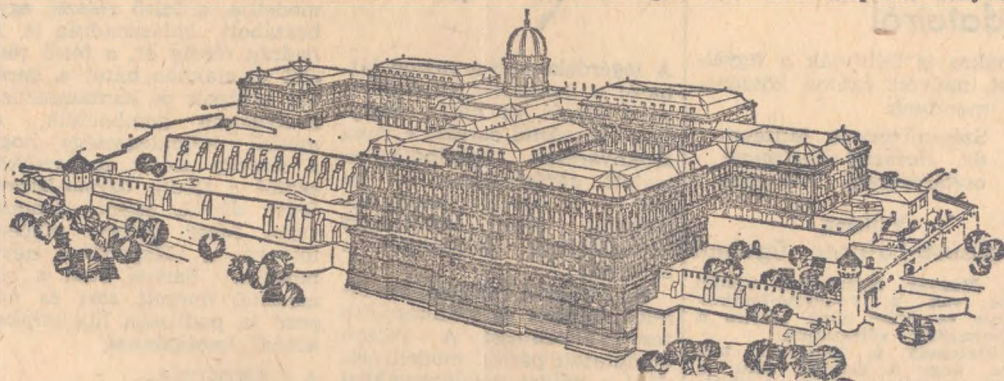
pasztalatokat a tervezés során hasznosították.

A tervezésnél sokféle szempontot kellett figyelembe venni. Így többek között gondolni kellett arra, hogy a meglévő épületben nincs lehetőség a későbbi bővítésre, ezért a várható fejlődés számára már most kell biztosítani a szükséges helyet és a helyiségek belső elrendezését úgy kell megtervezni, hogy a belső átcsoportosítás szükség esetén megvalósítható legyen. Számolni kell azzal, hogy a Nemzeti Könyvtár új elhelyezésében új feladatként jelentkeznek majd szakkönyvtári funkciók. A könyvtár alkalmas arra, hogy a magyar történelem, irodalom és nyelvészet szakkönyvtára legyen. Az országos

foglalják el, több mint hétézer négyzetméter jut az olvasótermekre, a nyilvános szolgálat helyiségeire, majdnem ötezer négyzetméter a feldolgozó és adminisztrációs helyiségekre.

Corvinák és Liszt zongorája

A Budavári Palota volt Hunyadi-teremben, amelynek falait vörös márvánnyal burkolják, a Hunyadiak nagy címerét helyezik el, a szemben levő falon pedig kifejezésre juttatják a Nemzeti Könyvtár fejlődésének, alapításának három periódusát: a Mátyás király által alapított könyvtár keletkezését, a Széchényi Ferenc által alapított könyvtárt

A Budavári Palota krisztinavárosi szárnya, a Nemzeti Könyvtár új otthona

a volt Pálos-kolostor könyvtártermében helyezték el, de egyre inkább nyilvánvaló lett, hogy a könyvtár sokáig itt nem maradhat. Több terv készült a könyvtár új elhelyezésére, de ezek nem kerültek megvalósításra. A Pálosok kolostorából 1806-ban az Egyetem téri szeminárium azóta lebontott épületében költözködött át, majd 1817-ben a mai Múzeum-kert területén levő Batthyány-féle régi házba költözködött, ahol három termet bocsátottak rendelkezésére. Innen a könyvtár az 1838-as nagy árvíz idején a Ludoviceum épületében került, de csak egy részét helyezték el, a könyvek zöme 1847 tavaszáig ládátkban maradt. Akkor költözött át a Nemzeti Könyvtár a Pollack Mihály által tervezett, időközben elkészült Nemzeti Múzeumba. Az utóbbi években a Pollack Mihály tér 10. és a Múzeum utca 3. szám alatti épületeket is a könyvtár céljaira engedték át. A könyvtár állománya az idők folyamán elérte a 4,5 milliót.

Reprezentatív otthon

A felszabadulást követően megindult kulturális forradalomban a Nemzeti Könyvtárra igen fontos új feladatok ráruhtak és a könyvtár szervezetileg is bővült. Ekkor került komoly formában napirendre egy modern új könyvtárpépület építésének terve. A megfelelő hely kijelölése körül azonban hosszadalmas viták keletkeztek. Szó volt arról, hogy a Tabánba, majd a volt Tózsdepalotába, a volt Ludovika épületébe, a Kilián-laktanyába kerüljön a könyvtár, de egyik elképzelés sem bizonyult megfelelőnek. Legutoljára lépett előtérbe a Budavári Palota, ahol a többi kulturális intézmény mellett a Nemzeti Könyvtár is valóban reprezentatív otthonhoz juthat. Könyvtári szakemberek és építészek minden részletében megvitatták e javaslatot és megállapították, hogy a palota krisztinavárosi épületszárnya, a 110 méter hosszú és 45 méter széles, nyolcszintes épület korszerű átalakítással és berendezéssel tökéletesen megfelel a Nemzeti Könyvtár céljainak. A részletes tervek kidolgozása előtt Hidasi Lajos, a Budavári Palota főépítész, Havassy Pál, a Nemzeti Könyvtár új épületének felelős tervezője, Hámosi Béla és dr. Pajkossy György, az Országos Széchényi Könyvtár fősztályvezetői több külföldi ország modern könyvtárainak tanulmányozására hosszabb utat tettek és a szerzett ta-

könyvtári hálózat keretében e tudomány területén nem működnek megfelelő szakkönyvtárak. Szükségesnek látszik egy központi tárolókönyvtár létesítése, amely országosan oldaná meg a ritkán kutatott könyvek és dokumentumok korszerű elhelyezését és könyvtárközi kölcsönzés útján történő kiszolgálását.

Raktártornyok

Tisztázni kellett a tervezőknek a könyvtár megközelítésének kérdését. A Krisztinából, a Dózsa György tér felől három gyorslift viszi majd az Oroszlán-kapu elé a könyvtár látogatóit. Az Oroszlán-kapu, amely a könyvtár főbejárata lesz, tulajdonképpen az V. szintet jelenti a könyvtár épületében, amelynek alsóbb szintjein helyezkednek el a raktárak. Az épület közepében, 18 méter mélyen a tengerhordó márgába benyúló cölöpökre építve helyezkednek el a vasbeton raktártornyok, amelyeknek minden szintje erős vasbeton födémet kap. A raktárak minden szintjét tűzbiztos kettős acélajtókkal lehet lezárni. Az ajtók hőérzékenyek, a raktárhelyiség felmelegedése, tehát tűz esetén az acélajtók önműködően olyan helyzetbe gördülnek, hogy a bejáratot elrekeszelik, egy esetleges tűz tehát a keletkezési helyétől nem terjedhet tovább.

A könyvtár nyilvános szolgálata az V. szintnél kezdődik. A VI. szinten kapnak helyet a külön gyűjtemények olvasótermei, a kiállítási, reprezentatív és muzeális helyiségek. A VII. szint foglalja magában a központi katalógus termet, a bibliográfiai olvasótermet, a tudományos szakolvasó, a hírlapolvasó termeket, a kutató szobákat. Itt lesz a százezer kötetes szabadpolcos általános könyvtár, a gépelő szobák, a mikrofilm olvasóterem, az ifjúsági olvasó és a kölcsönző szolgálat. A VIII. szint középső részét 250 személyes nagy előadóterem foglalja el. Az Oroszlán-udvarra néző keleti oldalon lesz a könyv- és hírlapklub helyiség, a könyvtár kis múzeuma, a budai, hegyekre néző nyugati oldalon pedig társalgó, büfé és dohányzó áll a közönség rendelkezésére. Ehhez a térséghez csatlakozik 24 kutatófülke, a tudósok, bűvárokodók számára. A IX. szinten »pihenő« olvasótermek lesznek. Az olvasótermekben összesen 540 helyet biztosítanak a közönség számára. Az egész könyvtár-épület területe megközelíti a 30 ezer négyzetmétert, amelyek felét a könyvraktárak

és a most létesült, eszmeileg harmadik alapítású Nemzeti Könyvtárt. Ebben a márványteremben vitrinekben állítják ki a Corvinákat. A Corvina-teremtől északra rendezik be a zenetermet, ahol elhelyezik Liszt Ferenc zongoráját, a magyar zenetörténelem értékes dokumentumait. A déli teremben a magyar nemzet nagyjainak, köztük Kossuth Lajosnak torinói könyvtárát, kéziratait állítják ki.

A könyvtár berendezésénél a tervezőknek gondjuk lesz arra, hogy az oldalfalakat, a padozatot, a mennyezetet hangtompító borítással burkolják. Az ajtók is zaj nélkül fognak csukódni. Az ablakok olyanok lesznek, hogy a természetes szellőzés biztosítása mellett megakadályozzák a napfény káros behatását. Az olvasótermekben tetővilágítást alkalmaznak. A zeneteremben és a zeneműtárban különleges akusztikai berendezést szerelnek fel. Az írógépfülkékben is biztosítják a teljes hangszigetelést, általában minden gépi berendezés és szerkezet zajtalanul fog működni.

Különös gonddal tervezik a könyvtár világító berendezését. Az olvasószolgálatot többféle elektromos jelző, hívó, visszaigazoló berendezéssel látják el. Siemens-rendszert géptáviró berendezést szerelnek fel a katalógus-terem felügyelője és valamennyi raktár elosztópultjai között. E géptáviró berendezés útján közlik a raktár kezelőivel, milyen könyvet kérnek és a keresett könyvet liftberendezés szállítja a katalógus-terem felügyelőjéhez.

Az olvasókat fényjelzéssel hívják a könyv átvételéhez. Minden olvasó egy számot kap és amikor a katalógus-szobában a megfelelő szám egy jelzőtáblán kigyullad, mehet a könyvtér. Drónélküli »telinform«, személykereső is áll rendelkezésre, amely központi adóállomásból és a keresendő személyek számának megfelelő számú kisméretű, 12 deka súlyú zsebvevőből áll. A telinform útján mintegy 50 dolgozó részére lehet üzenetet, hívást, leadni. Az országos és külföldi kapcsolatok gyors elintézésére telex-berendezést kap a könyvtár. A tetőn hőolvasztó fűtő-csőhálózatot szerelnek fel. A látogatók több nyelvű tájékoztatására a kiállítási helyiségekben beépített magnetofon-készülékek működnek. A Nemzeti Könyvtár a Budavári Palotában, mintegy félvív százados fejlődést lehetővé tevő új otthonra talál, ahová négy év múlva fog beköltözködni.

Gárdonyi Jenő